

Handläggare
Karolin Bogren Gavling
Telefon: 08 50812196

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
13 juni 2024

Remiss av Motion om att kartlägga svenskkunskaperna hos Stockholms stads förskolepersonal

Svar på remiss från Kommunstyrelsen KS 2024/409

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat en motion om att kartlägga svenskkunskaperna hos Stockholms stads förskolepersonal för yttrande senast 10 september 2024. Motionen är skriven av Linnéa Vinge (SD).

I motionen lyfter skribenten att möjligheten att kunna uttrycka sig i tal och skrift är en förutsättning för att kunna vara en del av samhället. Vidare lyfter skribenten att i Stockholm växer många barn upp utan svenska som modersmål och för en del av dessa barn innebär förskolan den första kontakten med det svenska samhället. Därför är det av stor vikt att barn tidigt ges goda förutsättningar att utveckla sina språkkunskaper

Mot bakgrund av detta föreslår skribenten att berörda nämnder ges i uppdrag att genomföra en kartläggning av vilka förskolor som det föreligger problem med bristande svenskkunskaper hos personalen.

Förvaltningen håller med det som lyfts fram i motionen om vikten av att få utveckla sitt språk. Med hjälp av språket lär sig barn att förstå sig själva, sin omgivning och att sortera upplevelser. Att kunna uttrycka sig i tal och skrift är en förutsättning för att aktivt kunna delta i samhället och en demokratifråga. Förvaltningens förskolor arbetar därför medvetet med barnens generella språkutveckling och flerspråkighet.

Skolverket erbjuder en utbildning med Hermods ”språkträning i förskolan”. Utbildningen genomförs i samarbete med Skolverket utifrån uppdrag av regeringen. Utbildningen är en språkfrämjande kompetenshöjande insats för personal i förskolan.

Just nu är det 13 deltagare från förvaltningens förskolor och rektorerna undersöker behovet och intresset för att eventuellt starta ytterligare en utbildning under 2024.

Socialstyrelsen har utarbetat allmänna råd (SOSFS 2011:12) som innehåller rekommendationer om vilka grundläggande kunskaper personal som arbetar i exempelvis socialtjänstens omsorg om äldre bör ha. Där anges bland annat att personalen ska ha förmåga att förstå, tala, läsa och skriva svenska. Motsvarande allmänna råd eller rekommendationer om kunskap i svenska språket hos personal i förskolan finns inte.

I betänkande av utredningen Förskola för alla barn - för bättre språkutveckling i svenska (SOU 2020:67 §10.8.6) framgår uppfattningen att det även på förskoleområdet behöver utarbetas allmänna råd om grundläggande krav på personal i förskolan, vilka kan omfatta till exempel krav på språkkunskaper. Vidare framgår att ett införande av allmänna råd av detta slag måste föregås av en konsekvensanalys. Det är utredningens bedömning att regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att genomföra denna konsekvensanalys och, om så bedöms lämpligt, att som ett andra steg ta fram allmänna råd. Förvaltningen instämmer i denna bedömning och inväntar att ett nationellt uppdrag ges till Skolverket enligt ovan.

Läroplanens formuleringar ger en riktning för hur språkkompetens kan förstås i relation till förskolans uppdrag. Utöver att själv behärska språket, behöver förskolans personal kunna använda språket i ett pedagogiskt syfte, för att skapa förutsättningar för barnens språkutveckling. Det finns ingen definierad eller uttalad lägsta nivå för medarbetare som arbetar inom förskolan. I stället behöver alla i arbetslaget vara väl förtrodda med hela läroplanen och intentionerna med utbildningen i förskolan.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat en motion om att kartlägga svenskkskaperna hos Stockholms stads förskolepersonal för yttrande senast 10 september 2024. Motionen är skriven av Linnéa Vinge (SD).

Motionen har även remitterats till stadsledningskontoret, Förskolenämnden, Farsta stadsdelsnämnd samt Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.

Ärendet

I motionen lyfter skribenten att möjligheten att kunna uttrycka sig i tal och skrift är en förutsättning för att kunna vara en del av samhället.

Vidare lyfter skribenten att i Stockholm växer många barn upp utan svenska som modersmål och för en del av dessa barn innebär förskolan den första kontakten med det svenska samhället. Därför är det av stor vikt att barn tidigt ges goda förutsättningar att utveckla sina språkkunskaper

Mot bakgrund av detta föreslår skribenten att berörda nämnder ges i uppdrag att genomföra en kartläggning av vilka förskolor som det föreligger problem med bristande svensk kunskaper hos personalen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i stadsdelsdirektörens stab- och kansli i samverkan med förskoleavdelningen. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och pensionärsrådet den 3 juni 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen håller med det som lyfts fram i motionen om vikten av att få utveckla sitt språk. Med hjälp av språket lär sig barn att förstå sig själva, sin omgivning och att sortera upplevelser. Att kunna uttrycka sig i tal och skrift är en förutsättning för att aktivt kunna delta i samhället och en demokratifråga. Förvaltningens förskolor arbetar därför medvetet med barnens generella språkutveckling och flerspråkighet.

Förskolorna arbetar exempelvis med att skapa lärmiljöer där barn uppmuntras att använda språket på många olika sätt, språk och kommunikation kan ske på andra sätt än verbalt. Barnen är även i interaktion med pedagogerna för att träna de språkliga förmågorna i olika former, exempelvis vid samlingen men även i enskilda samtal. Högläsning är en daglig aktivitet på förskolorna då det är en viktig del av läsutvecklingen. Barnen ges många möjligheter att samtala kring och arbeta vidare utifrån böcker och texter. Barnen får också möta bokstäver, texter, tecken och symboler av olika slag på ett lekfullt och lustfyllt sätt.

Pedagoger som är kursledare i barns flerspråkighet, där även barns generella språkutveckling tas upp, har hittills utbildat sju grupper med cirka 30 medarbetare per grupp. Målsättningen är att inom ett par år ska alla pedagoger ha genomgått utbildningen. En effekt av utbildningen är att pedagogerna fått en ökad medvetenhet kring flerspråkighet och att pedagogerna arbetar mer medvetet med

språkutveckling, flerspråkighet och nationella minoriteter. Den planerade undervisningen på förskolorna innehåller medvetna språkstimulerande aktiviteter.

Skolverket erbjuder en utbildning med Hermods ”språkträning i förskolan”. Utbildningen genomförs i samarbete med Skolverket utifrån uppdrag av regeringen. Utbildningen är en språkfrämjande kompetenshöjande insats för personal i förskolan.

Just nu är det 13 deltagare från förvaltningens förskolor och rektorerna undersöker behovet och intresset för att eventuellt starta ytterligare en utbildning under 2024.

Socialstyrelsen har utarbetat allmänna råd (SOSFS 2011:12) som innehåller rekommendationer om vilka grundläggande kunskaper personal som arbetar i exempelvis socialtjänstens omsorg om äldre bör ha. Där anges bland annat att personalen ska ha förmåga att förstå, tala, läsa och skriva svenska. Motsvarande allmänna råd eller rekommendationer om kunskap i svenska språket hos personal i förskolan finns inte.

I betänkande av utredningen Förskola för alla barn - för bättre språkutveckling i svenska (SOU 2020:67 §10.8.6) framgår uppfattningen att det även på förskoleområdet behöver utarbetas allmänna råd om grundläggande krav på personal i förskolan, vilka kan omfatta till exempel krav på språkkunskaper. Vidare framgår att ett införande av allmänna råd av detta slag måste föregås av en konsekvensanalys. Det är utredningens bedömning att regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att genomföra denna konsekvensanalys och, om så bedöms lämpligt, att som ett andra steg ta fram allmänna råd. Förvaltningen instämmer i denna bedömning och inväntar att ett nationellt uppdrag ges till Skolverket enligt ovan.

Enligt förskolans läroplan Lpfö 18 ska förskolan ”lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska, genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt”.

Vidare står det i läroplanen att ”barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter”. De mål som finns i läroplanens andra kapitel innehåller inte direkta formuleringar om det svenska språket utan är mer generellt skrivna i förhållande till barnens språkutveckling.

Däremot nämns specifikt att de barn som har andra modersmål än svenska ska få möjlighet att utveckla både sitt modersmål och det svenska språket. Även den rätt som berörda barn

har till svenskt teckenspråk och till de nationella minoritetsspråken uttrycks i målen.

Förskollärare ska ansvara för att varje barn

- *utmanas och stimuleras i sin utveckling av språk och*
- *kommunikation samt matematik, naturvetenskap och teknik*

Arbetslaget ska

- *utmana barnens nyfikenhet och förståelse för språk och kommunikation samt för matematik, naturvetenskap och teknik,*
- *skapa förutsättningar för barnen att utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankar med hjälp av olika uttrycksformer, såväl med som utan digitala verktyg*

Dessa formuleringar ger en riktning för hur språkkompetens kan förstås i relation till förskolans uppdrag. Utöver att själv behärska språket, behöver förskolans personal kunna använda språket i ett pedagogiskt syfte, för att skapa förutsättningar för barnens språkutveckling. Det finns ingen definierad eller uttalad lägsta nivå för medarbetare som arbetar inom förskolan. I stället behöver alla i arbetslaget vara väl förtrogna med hela läroplanen och intentionerna med utbildningen i förskolan.

Jämställdhetsanalys

Forskning från framförallt förskolan har visat att flickor och pojkar generellt får både olika tillgång till, och olika slags, språkutvecklande samtal med de vuxna som finns i deras närhet. Förväntan på flickor och pojkar ser olika ut då pojkar, i motsats till flickor, ibland inte förväntas vara småpratande. Pojkar får i högre utsträckning fler direkta uppmaningar såsom exempelvis ”ta på dig mössan”, ”gå försiktigt” och så vidare. Flickor kan få mer av småpratande i förflyttning mellan aktiviteter eller händelser i vardagen. I dessa situationer möts pojkar oftare av tystnad, vilket också kan bidra till att pojkar längre fram i livet och skolan fostras till tystnad, snarare än till samtal.

Barnrättsanalys

Det svenska språket är en förutsättning för att barn ska lära sig läsa, skriva och räkna på svenska. Förskolan spelar därför en viktig roll som mötesplats och för att förbereda barnen för att kunna bli aktiva medborgare i samhället. Språkutvecklingen påverkas mycket av den språkliga stimulans som barnet får och den inställning till språk som barnet möter. Med hjälp av språket lär sig barnet att förstå sig själv, att tolka sin omgivning och att sortera sina upplevelser. Att kunna uttrycka sig är dessutom viktigt för att kunna delta aktivt i samhället och är därför en demokratisk rättighet.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Alexandra Wynn
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Lena Kullberg-Boman
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor
Motionen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Alexandra Wynn, Stadsdelsdirektör	2024-05-28
Lena Kullberg-Boman, Avdelningschef	2024-05-28